שנה ט' 426

תוספת שבת

לע"נ מרנן רבותינו החזו"א והאבי עזרי זיע"א

שעון חורף

זמני הדלק"נ שבת פרשת וירא
ירושלים: 4:16 מוקדם: 4:06
בני ברק: 4:30 מוקדם: 4:20
מודיעין עילית: 4:22 מוקדם: 4:12
חיפה: 4:22 מוקדם: 4:12
טבריה: 4:18 מוקדם: 4:08

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

במצוות 'כבוד השבת' כלול שצריך לעשות כל מה שיש בו חשיבות לשבת, (מס"י) והחשיבות הגדולה ביותר שממתינים לשבת לפני שבאה... וכמו שהמתינו בשבוע האחרון בכל הארץ לגדולי הדור שהגיעו לחזק ולהמריץ שיתקדש שם ה' בעולם, כך המתין רב נחמן לשבת וכך פסק הרמב"ם להלכה שצריך לנהוג כל אדם!! ובפרט כעת לקראת שעון החורף זה הזמן לקיים מצוות גדולי ישראל ולהמנע ממלאכות בער"ש לפחות חצי שעה לפני השקיעה!!

וכך כתב הרמב"ם פרק ל' בהלכ' שבת, וז"ל: ארבעה דברים נאמרו בשבת. שנים מן התורה. ושנים מדברי סופרים והן מפורשין על ידי הנביאים. שבתורה 'זכור' ו'שמור'. ושנתפרשו על ידי הנביאים **כבוד ועונג** שנאמר 'וקראת לשבת 'עונג' ולקדוש ה' 'מכובד',

איזהו כבוד זה שאמרו חכמים שמצוה על אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת מפני כבוד השבת, ומתעטף בציצית ויושב בכובד ראש ומייחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך. וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בערב שבת ומתעטפים ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלך, ומכבוד השבת שילבש כסות נקיה. ולא יהיה מלבוש החול כמלבוש השבת. ואם אין לו להחליף משלשל טליתו כדי שלא יהא מלבושו כמלבוש החול. ועזרא תיקן שיהו העם מכבסים בחמישי מפני כבוד השבת, עכ"ל,

רואים שאפי' הרמב"ם שסבר שתוספת שבת דרבנן, סבר שיש להקדים הרבה בכניסת השבת, וכמו שדייק הגר"ח קלופט שליט"א מסימני השו"ע, שיש כאן שני מצוות בהכנה בכניסת השבת, תוספת שבת זה בסי' רס"א, וכבוד השבת להקדים יותר בכניסתה זה סי' רס"ב, (הבאנו בהרחבה בעלון 286 חיי שרה תשפ"ג),

ואכן מרן הגרנ"צ פינקל זצוק"ל שרצה לחזק על כניסת השבת גם אמר שבמקום לחזק על מצוה דאורי' של תוספת שבת שניתן לומר שזמנה מועט, **העדיף לחזק על כבוד השבת, שהכבוד היא לבוא מוכנים לקראתה הרבה זמן כמו שמצפים לאורחים חשובים..**

עם תחילת שעון החורף הדרוש יותר חיזוק,
מכתב נוסף ממרן רה"י הגראי"ל שטינמן זיע"א

וז"ל: בס"ד. היות שבעוד כמה ימים יזיזו את השעון הקיץ לשעון חורף, ויש חשש שיקשה לקבל חצי שעה לפני השקיעה להיזהר ממה שאסור לעשות בשבת. בכן באנו לעורר שבכל אופן ישתדלו שגם אז יפסיקו מלעשות דברים שאסורים לעשות בשבת. ובזכות שמירת שבת יזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות

במהות מצוות כבוד ועונג השבת שמתקיימות במצוות בגדי השבת והדלק"נ.

יעויין ברמב"ם פרק ל' שמביא הרבה דברים מפני כבוד השבת, ובעבר הבאנו דמיון בינם לכבוד ביהכנ"ס, ומאידך כבוד יו"ט דומה לכבוד ביהמ"ק **ולכן רק בשבת ובביהכנ"ס יש מצוה להקדים בביאתם,** (עלון ויחי תשפ"ד מס' 293, ובקיצור שו"ע (עב יב) הביא גם 'ויטבול עצמו במקוה') וביארו הגר"א והגרי"ז שמצוות 'עונג' בבגדי השבת מתקיים בשבת גופא, **ומצוות 'כבוד' גם בלבישה ובהכנות לפני השבת,** (ביאור הגר"א הלכ' יו"ט, הגרי"ז יתרו, חוט שני עמ' נה)..

בביאור מצוות בגדי שבת, שהתחילו כבר באדם הראשון! וכן בחידושי הבן יהוידע שלעתיד לבוא ילבש בגדי השבת שלבש בחייו!! ושלעני קניית בגדי שבת יקדמו לקניית יין לקידוש!
ונבאר גם האם בגדי שבת יהיו יפים יותר או מספיק שיהיו אחרים, או נקיים,
ומה הדין שבגד השבת אחר אבל יותר מוזנח מיום החול.

טעמי בגדי שבת והדלק"נ גם לכבוד שבת וגם לעונג שבת, והם צריכים להיות נקיים, והאכן החת"ס והגר"א החליפו 'כל' בגדיהם, והגמ' בשבת מביאה ג' מקורות לבגדים מיוחדים לשבת, ומהם נבאר אם בגד אחר לכבוד שבת הוא אפילו אותו סוג ורק שיהיה בגד אחר, או שצריך גם שיהיה הבגד חשוב יותר מבחול.

המקור הראשון: **'וכבדתו' מעשות דרכך, שלא יהיה מלבושך של שבת כבחול, משמע שצריך בגד חשוב יותר בשבת,** וכר"י שקרא לבגדיו 'מכבדותי' (שבת דף קי"ג) והסביר בבן יהוידע שמשמעות 'וכבדתו' 'שיראו' שלובש בגד של שבת, דהיינו שבגד השבת יהיה חשוב יותר מביום החול, וכך פסקו הטור והשו"ע בסי' רס"ב 'ישתדל שיהיו לו בגדים 'נאים' לשבת', ובמשנ"ב ס"ק ה' ו' כתב: שהמקור 'וכבדתו', (והוסיף המשנ"ב: 'וטוב שלא ילבש בשבת מכל מה שלבש בחול, אפי' חלוק', וכן שבעינן בגדים **'כפי יכולתו', 'ואפי' שהוא בדרך לבדו ילבש בגדי שבת, כי אין המלבושים לכבוד הרואים כי אם 'לכבוד השבת'),**

וכן בזוהר (ויקהל רד:) כתב: בעי לענגא ליה במיכלא ובמשתיא בלבושי 'יקר' (צריך להתענג באוכל ושתיה ובלבוש) ובחדוה כולה', **וכן בתנחומא (קדמון פר' תולדות יב) למד כן מה' שעשה בגדים לשבת לאדם וחוה,** (כותנות עור), וביאר שהם היו בגדי

תוספת שבת

כהונה גדולה, שהכהונה היתה בבכורות, ואדם בכורו של עולם, **וביאר מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל שאנו לובשים בגדי שבת זכר לאדם הראשון.**

המקור השני: הגמ' מביאה מקור נוסף מרות, שנעמי אמרה לה ללבוש בגדי שבת לפגישתה עם בועז, באומרה 'ושמת שמלותיך', וביאר רש"י שפשיטא שתבוא עם בגדים... **אלא התכוונה שתבוא עם בגדי השבת, ומוכח שבגדי שבת יותר יפים,** ולפי"ז משמע שגם לצורך שידוך מותר ללבוש בגדי שבת...

והמקור השלישי (שבת קיד.) מתרומת הדשן שנאמר בה 'ופשט בגדיו ולבש בגדים אחרים', לימדך תורה דרך ארץ בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהם כוס לרבו, עכ"ל הגמ', **וביאר שם המהרש"א שזה מלמד על בגדי שבת שיחליף הבגדים שהכין בהם בער"ש לשבת, 'ואל ימזוג בהם כוס' הכוונה לכוס הקידוש,** ומשמע שאפי' שלא התלכלכו צריך להחליף כי זה לא כבוד, (ובמורשת משה דייק מזה שאם לבש בגדי שבת בהכנות לשבת יש להחליפם לפני שבת), **וכעי"ז כתב במס"י פרק י"ט** על רב ענן 'לביש גונדא' בשבת קיט., וכן רש"י כתב וז"ל: כלי שחור להודיע שהיום אינו כדי להתנהג בחשיבות מלהתעסק בתבשילי שבת 'ולא יטנף בגדיו בבישול קדירות', ומוכח שזה עצמו שלבש בגדים פשוטים בער"ש זה כבר נקרא כבוד השבת, והראיה שזה נכתב שם עם שאר דברי התנאים על הכנתם לשבת. (הגרי"פ גולדוסר שליט"א בספרו), **ולפי המס"י אפ"ל שאדם שיש לו בגד אחר לשבת אבל אינו חשוב יותר, לפחות שילבש ביום ו' בגד יותר פשוט מבשבת.. ואז גם יקיים המצוה שלובש בגד חשוב יותר..**

וכן בפירוש קדמון למד שזה מקור לכל דבר שיש עבודה לה', שצריך שינוי בגדים, **ומקור ג' נראה שסבר שהעיקר שיהיה בגד אחר וא"צ דוקא בגד נאה יותר,** ונראה שזה כדעה הראשונה בגמ' (קיג.) שכתוב 'אמר ר' הונא אם יש לו להחליף יחליף, ואם אין לו להחליף ישלשל בבגדיו, משמע שאפי' בגד השבת אותו סוג בגד של יום חול מהני, שהעיקר שיהיה בגד אחר.

וברמב"ם יל"ע בכוונתו, שכתב: (שבת ל' ג') ומכבוד השבת שילבש כסות נקיה. ולא יהיה מלבוש החול כמלבוש השבת. ואם אין לו להחליף משלשל טליתו כדי שלא יהא מלבושו כמלבוש החול.. מצד אחד הרמב"ם לא הזכיר שבגד השבת יהיה 'נאה יותר' כטור והשו"ע, משמע שהעיקר שיהיה בגד אחר ונקי, וא"צ דוקא בגד 'חשוב' יותר לשבת, אבל אולי התכוון לזאת כשכתב 'ולא יהיה מלבוש החול 'כמלבוש השבת' שגם לרמב"ם נצרך בגד חשוב יותר.

ומרש"י משמע שגם מהמקור של תרומת הדשן משמע שיחליף לבגד חשוב יותר, שכתב בגמ' (ריש קיד.) ולבש בגדים אחרים: והוציא את הדשן הזקיקו הכתוב ללבוש בגדים פחותים בשעת הוצאת הדשן שאינה עבודה חשובה כדי שלא ימאסו 'בגדיו החשובים' שעובד בהן עבודת אכילה ושתיה כגון קיטור וניסוך. 'אל ימזוג בהם כוס לרבו': לפיכך הוזקק ללבוש בגדים פחותים, עכ"ל, (משמע אפי' שלא התלכלכו שיחליף), **וכן בתוס' משמע שחייבים שבגד השבת יהיה חשוב יותר מבחול,** (תוס' קיג. ד"ה אבל) וז"ל: ולנו שיש לנו להחליף אסור, ומסתפק ר"י אי קרי יש לו להחליף כשאין לו יפה כזה, עכ"ל, משמע שחייבים בגדי שבת יותר טובים מבחול, שאל"כ אולי א"צ להחליף, **רואים שלתוס' יש צד שאם בגד השבת פחות חשוב מביום חול אולי עדיף שילבוש את בגד יום החול..**

ובבן יהוידע הביא שיש עניין גדול לבגדי שבת מכובדים כי כאלו יהיו בגדיו לעוה"ב.. וכן שזה כלול במצוות 'הכון' לקראת אלוקיך, (רש"י שבת י', כתב: התנאה לפניו) וכלול בחיוב עונג שבת, וכמו שיש עונג במאכל יש עונג במלבוש.. (וכך גם כתב במחצית השקל רמ"ב סק"ג), ועוד הביא שהטעם שהגמ' הוצרכה לטעם ג' של תרומת הדשן, ללמדינו שיש עניין להחליף בגד אחר לשבת ואפי' שבגד השבת לא חשוב יותר ונראה אותו דבר, שמתירוץ א' והפסוק של 'וכבדתו' משמע שכל עניין ההחלפה רק כשהשני חשוב יותר, ולומדים מתרומת הדשן שבכ"ז העיקר שיחליף,

ועוד חידש הבן איש חי, שלעני שאין לו כסף בגדי שבת קודמים ליין לקידוש!!, מאחר ולבגדי שבת מצאנו מקור בנביאים (וכבדתו) ובתורה בתרומת הדשן, משא"כ יין לקידוש דרבנן ונסמך על דאורי' לבד, (בלי נביאים), ושיקדש על הפת. (עיין עוד בבן יהוידע שבת קיג: ד"ה ושמת ובדף קיד, ד"ה מנין, וכן בבניהו), ובכל בו כתב (סי' לא) טעם נוסף לבגדי השבת לכב' שבת (שזה נלמד מוכבדתו) וכן שיזכור שהוא יום קדוש ואסור במלאכה, (שזה נלמד מתרומת הדשן).

דברי חיזוק ביקרת תוספת שבת מהגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

כתב ה'אור החיים' הק' זי"ע על הפסוק (שמות לא, טז) 'ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת', שלכאורה קשה מהו 'לעשות' את השבת [שהרי אין מצוותה בעשייה אלא בשמירה וזכירה], אלא, **'כי מה שמוסיף מחול על הקודש יסכים ה' לקרותו שבת, ונמצא זה האיש 'עושה שבת ממש',** כי שעות מיום השישי וגם שעות מיום ראשון שהם חול, בני ישראל עושים אותם שבת', עכ"ל.

על פי זה ביאר הרה"ק ה'ייטב פנים' זי"ע (לשבת הגדול אות ב) את דברי חז"ל (שבת קיח:) 'אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות מיד נגאלין', דקאי על שני סוגי השבתות, א' - השבת שה' עושהו, והב' - השבת שבני ישראל עושין על ידי התוספת מחול על הקודש, ואם הם משמרין את שתי שבתות אלו בהוסיפם מחול על הקודש, מיד נגאלין, כי 'במידה שאדם מודד מודדין לו' **וכמו שאנחנו עושים שבת קודם זמנו כמו כן ימהר לגאלנו קודם הזמן לעשות יום שכולו שבת במהרה בימינו.**

כתב הרה"ק ב'סידורו של שבת' (שורש א ענף ד עלה יא) לרמז בפסוק (שמות טז, ה) 'והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו', כי 'אין והיה אלא לשון שמחה' (בר"ר מב ג), **ששמחה ותענוג להקב"ה מה שאנחנו מוסיפים לו מיום הששי ליום השביעי.** ומבואר בזוהר הקדוש (תיקו"ז לח. פה:) שכל המוסיף על השבת מוסיפין לו על נשמה היתירה הנוספת לכל איש ישראל ביום השבת.

לפרטים והנצחות או להצטרפות או לשליחת דרשות וכד'
ניתן לפנות למייל a0732951324 gmail.com
לשמיעת שיחות חיזוק בנושא שבת בטל: 073-2951324

לתרומות לעלון (ניתן להנציח לע"נ או לרפואת)
ב'נדרים פלוס' ו'קהילות' - קופת דף היומי אליבא דהלכתא
או בטלפון 0527614765